

ΠΑΤΡΙΚ ΛΗ ΦΕΡΜΟΡ

Η απαγωγή του Στρατηγού Κράιπε

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Περιεχόμενα

Πρόλογος του Ρόντρικ Μπέιλι	9
Η απαγωγή του στρατηγού Κράιπε	31
Πολεμικές αναφορές, Κρήτη 1942-1945	165
<i>Εισαγωγή</i>	167
<i>Κατάλογος ψευδωνύμων</i>	170
<i>Αναφορά Αρ. 1</i>	174
<i>Αναφορά Αρ. 2</i>	193
<i>Αναφορά Αρ. 3</i>	208
<i>Αναφορά Αρ. 4</i>	222
<i>Αναφορά Αρ. 5</i>	225
<i>Αναφορά Αρ. 6</i>	232
<i>Αναφορά Αρ. 7</i>	239
<i>Αναφορά Αρ. 8</i>	242
<i>Αναφορά Αρ. 9</i>	255
Οδηγός στη διαδρομή της απαγωγής των Κρις και Πίτερ Γουάιτ	259
Σημείωση σχετικά με τους συνεργάτες	292
Ευχαριστίες	293

Η ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ
ΚΡΑΪΠΕ

ΟΙ ΟΡΟΣΕΙΡΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗΣ ΚΡΗΤΗΣ, οικείες έπειτα από δύο σχεδόν χρόνια λαθραίας διαμονής και εκατοντάδων απαιτητικών πεζοποριών, φαίνονταν αρκετά διαφορετικές από το άνοιγμα στο δάπεδο του «πειραγμένου» βομβαρδιστικού και τα κενά ανάμεσα στα σύννεφα από κάτω μας: ένα χάος από χιονοσκεπείς, μακρινές και τεράστιες μυτερές κορυφές που λαμποκοπούσαν λευκές σαν παγετώνας στον ήλιο του Φεβρουαρίου. Εκεί, αναπάντεχα, σε ένα μικροσκοπικό οροπέδιο ανάμεσα στις κορυφές, τρεμόπαιζαν οι τρεις φωτιές του σινιάλου. Πολύ σύντομα άρχισαν να μεγαλώνουν με ταχύτητα: Απελευθερωμένο επιτέλους από τον θόρυβο μέσα στο Λιμπερέιτορ, το αλεξίπτωτο γλιστρούσε απαλά προς τα κάτω, προς την καρδιά του τριγώνου. Μικροσκοπικές φιγούρες φαίνονταν να τρέχουν στο φως της φωτιάς και ύστερα από πολύ λίγο το χιόνι έπνιξε τον γδούπο της προσγείωσης. Στριμωξίδι και αγκαλιέςματα, μουστάκια και φαβορίτες μπροστά στο πρόσωπό μου, ένα σωρό κρητικές φωνές, μία αγγλική. Η τέλεια προσγείωση!

Το οροπέδιο του Καθαρού ήταν πολύ μικρό για να πέσουν όλοι μαζί και οι τέσσερις επιβάτες του αεροπλάνου: Κάθε πήδημα απαιτούσε έναν νέο γύρο. Κι έτσι, με το που βρέθηκα ασφαλής στο έδαφος, έπρεπε να κάνω σήμα με τον φακό πως όλα ήταν εντάξει. Αλλά το κενό μέσα από το οποίο είχα πηδήξει

είχε κλείσει. Η τύχη μας, προς το παρόν, είχε εξαντληθεί. Κάναμε σινιάλα, ο καθένας με τη σειρά του, προς τον επανερχόμενο βόμβο του αεροπλάνου που ξεχωρίζαμε ανά στιγμές από την άλλη πλευρά των σύννεφων που κινούνταν βιαστικά μέχρι που ο θόρυβος απομακρύνθηκε και ξέραμε ότι το αεροπλάνο επέστρεφε στο Μπρίντιζι. Το ηθικό μας βούλιαξε. Ανησυχούσαμε πως ο θόρυβος ίσως να είχε κινητοποιήσει τη γερμανική φρουρά στην Κριτσά. Υπήρχε και ο κίνδυνος να μας προλάβει η αυγή όσο θα κατεβαίναμε.

Διαλύσαμε τις φωτιές, ρίξαμε μια βιτσιά στα μουλάρια που δεν είχαν τελικά φορτίο, για να αρχίσουν να κινούνται, και, ελπίζοντας να χιονίσει για να καλυφθούν τα ίχνη μας, ξεκινήσαμε τη μακρά και δύσκολη πορεία προς τα κάτω. Ένα λαμπρό φεγγάρι μάς έφεγγε σε όλο τον δρόμο, σαν να μας κοροϊδευε. Τελικά περάσαμε κουρασμένοι μέσα από τα πουρνάρια και τις κουμαριές που έκλειναν την είσοδο της σπηλιάς που θα ήταν το σπίτι μας, την ώρα που άρχισε να χαράζει η 6η Φεβρουαρίου 1944.

Όπως ήρθαν τα πράγματα, έμεινα με τον Σάντι Ρέντελ¹⁵ στη σπηλιά του πάνω από έναν μήνα. Η σπηλιά βρισκόταν ψηλά, κοντά σε μια βολική πηγή στα βουνά του Λασιθίου πάνω από το χωριό Τάπες στην ανατολική Κρήτη. Γεμάτη καπνό, ρεύματα και υγρασία, αλλά αναπαυτική με τα κλαριά από θάμνους στρωμένα κάτω από τους σταλακτίτες, ήταν αντιπροσωπευτική διαφόρων τέτοιων λημεριών που υπάρχουν σε όλο το νησί· κάθε τέτοιο λημέρι στεγάζει έναν λοχία ασυρματιστή, μια μικρή

¹⁵ Ο λοχαγός (και αργότερα ταγματάρχης) Α. Μ. Ρέντελ. Αργότερα διακεκριμένος δημοσιογράφος της εφημερίδας *The Times*.

ακολουθία κρητικών συνεργατών και έναν από τους λίγους διασκορπισμένους και μεταμφιεσμένους βρετανούς αξιωματικούς του Σώματος Πληροφοριών.

Κανείς από αυτούς τους αξιωματικούς δεν ήταν μόνιμος. Το μόνο κοινό που είχαν ήταν τουλάχιστον κάποια βασικά αρχαία ελληνικά από το σχολείο. Είχαν όλοι τους έναν δυνατό δεσμό με την Ελλάδα και την Κρήτη και συμμετείχαν ενεργότατα όχι μόνο στις στρατιωτικές επιτυχίες και αποτυχίες του νησιού αλλά και, όσο περισσότερο διαρκούσε η κατοχή, σε κάθε πτυχή της ζωής: στη διαφυγή των δικών μας στρατιωτών που είχαν μείνει στο νησί μετά τη μάχη αλλά και στη διαφυγή (για εκπαίδευση και στη συνέχεια επιστροφή) αντιστασιακών. Προσπαθούσαν να βοηθήσουν τις χήρες και τα ορφανά, να συλλέξουν πληροφορίες για τον εχθρό, βοηθούσαν στις επιδρομές των καταδρομέων και τις ρίψεις όπλων και προμηθειών, στην οργάνωση της αντίστασης και τη συμφιλίωση μεταξύ αντίπαλων αρχηγών.

Γίναμε, όπως ήρθαν τα πράγματα, μέλη της οικογένειας. Η διαμονή μας στις σπηλιές ήταν συχνά σύντομη. Αποτελούσαν μεγάλο κίνδυνο για τα χωριά που μας προσέφεραν αγγελιοφόρους και προμήθειες και ανιχνευτές και μετακινούμασταν πολύ συχνά εξαιτίας των εφόδων του εχθρού. Ήταν ένα κρυφτό που κατέληγε συνήθως σε κάποια πρόχειρη κλίνη σε άλλο καταφύγιο, στην επόμενη οροσειρά. Ούτε μια μέρα δεν θα μπορούσαμε να επιβιώσουμε χωρίς την παθιασμένη υποστήριξη των νησιωτών: ένα αίσθημα που οι τρομερές κακουχίες της κατοχής, οι εκτελέσεις των ομήρων, η ισοπέδωση και οι σφαγές στα χωριά απλώς ενίσχυαν.

Ακολούθησε μια περίοδος πολύ άσχημου καιρού: αναβολές, ακυρώσεις και άκυρες εκκινήσεις. Κάθε βράδυ ξεκινούσαμε

μαζί με τον Σάντι και την ομάδα μας για το οροπέδιο. Ξανά και ξανά ακούγαμε το αεροπλάνο να κάνει κύκλους πάνω από τα σύννεφα. Πάντοτε μάταια. Ο λοχίας Ντίλι βρισκόταν μονίμως σκυμμένος πάνω από τον ασύρματό του και έστελνε ή λάβαινε μηνύματα από το αρχηγείο της ΔΕΕ στο Κάιρο. (Πόσο μακριά έμοιαζε να βρίσκεται!) Περνούσαμε αυτό τον χρόνο παρατεταμένης αδράνειας καθισμένοι γύρω από τη φωτιά, τραγουδώντας και λέγοντας ιστορίες μαζί με τους Κρητικούς, απωθώντας το κρύο με ρακή και κρασί. Ατέλειωτα παιχνίδια με χαρτιά και ατέλειωτες κουβέντες και αρκετός χρόνος, όπως φάνηκε σύντομα, για να καλλιεργήσω ένα από αυτά τα μουστάκια που φέρουν όλοι οι ορεσίβιοι Κρητικοί και να συνηθίσω ξανά τα ρούχα του βουνού: βράκα, ψηλές μαύρες μπότες, ένα στριφογυριστό βαθυκόκκινο ζωνάρι με ένα σιλέτο με αλαβάστρινη λαβή σε μακρύ ασημένιο θηκάρι, μαύρο πουκάμισο, μπλε κεντητό γιλέκο και σφιχτό μαύρο μαντίλι με κρόσσια. Επιπλέον, όταν μετακινούμασταν, μια λευκή κάπα με κουκούλα από μαλλί κασίκας, μια μεγάλη ροζιασμένη μαγκούρα, μια φυσιγγιοθήκη περασμένη σταυρωτά και ένα όπλο περασμένο στον ώμο, η απεικόνιση μιας μακράς και παράτολμης παράδοσης που ερχόταν από τις βεντέτες του βουνού, τον ανταρτοπόλεμο και την ένοπλη εξέγερση κατά των Τούρκων. Αρκετός χρόνος όμως, πάνω απ' όλα, για να σκεφτώ το σχέδιό μας.

Η ιδέα της αιχμαλωσίας του γερμανού διοικητή είχε αρχίσει να παίρνει μορφή το περασμένο φθινόπωρο. Την εποχή της ιταλικής συνθηκολόγησης ο στρατηγός Κάρτα, διοικητής της Μεραρχίας Σιένα που κατείχε τις τέσσερις επαρχίες του ανατολικότερου άκρου της Κρήτης, απεχθανόταν και μισούσε τους συμμάχους του. Δεν ήταν δύσκολο, με τη βοήθεια του ιταλού

υπεύθυνου αντικατασκοπείας, με τον οποίο βρισκόμουν σε επαφή εδώ και καιρό, να τον πείσω κατά τη διάρκεια μιας με-ταμεσονύκτιας συνάντησης στο αρχηγείο του στη Νεάπολη να φύγει για το Κάιρο μαζί με τον υπασπιστή του και αρκετούς αξιωματικούς, αλλά και τα αμυντικά σχέδια για την ανατολική Κρήτη. Το αυτοκίνητό του, με εμφανή τα διακριτικά του, το στείλαμε στα βορειοανατολικά, όπου εγκαταλείφθηκε για να παραπλανήσει τον εχθρό, ενώ εμείς ξεκινήσαμε με τα πόδια προς τα νοτιοδυτικά. (Οι Γερμανοί κινήθηκαν την επόμενη μέ-ρα.) Έγινε μεγάλος σαματάς, έρευνες, αναγνωριστικά αερο-πλάνα, φυλλάδια που πρόσφεραν αμοιβή. Αλλά καταφέραμε να τους περάσουμε και τους επιβιάσαμε σε ένα μηχανοκίνητο σκάφος σε έναν μικρό όρμο κοντά στον Τσούτσουρα. Φτάσαμε στη Μάρσα Ματρούχ το επόμενο απόγευμα και στο Κάιρο το επόμενο πρωί. (Βρισκόμουν στο νησί δυο χρόνια σχεδόν.)

Παρουσίασα στη διοίκηση της ΔΕΕ την πρόταση για την απαγωγή του στρατηγού Μιούλερ. Ήταν διοικητής της 22ης Μεραρχίας Πεζικού της Βρέμης (Σεβαστουπόλεως), που είχε την έδρα της στο Ηράκλειο. Υποστήριξα ότι στην Κρήτη χρεια-ζόμασταν όλοι μια τέτοιου είδους ενέργεια. Ο στρατηγός ενέ-πνεε σε όλους αισθήματα μίσους και φόβου –ακόμα περισσό-τερο ίσως και από τον στρατηγό Μπράουερ στα Χανιά¹⁶– εξαι-τίας της τρομακτικής βαναυσότητας που τον διέκρινε: η επι-στράτευση του πληθυσμού σε καταναγκαστικά έργα για τα αεροδρόμια, οι μαζικές εκτελέσεις ομήρων, η απόλυτη κατα-στροφή ολόκληρων χωριών και η εξολόθρευση του πληθυσμού τους ως αντίποινα, τα βασανιστήρια και οι εκτελέσεις της Γκε-στάπο. Το ηθικό πλήγμα στις γερμανικές δυνάμεις που βρίσκο-

16 Εκτελέστηκαν και οι δύο ως εγκληματίες πολέμου το 1946.

νταν στην Κρήτη θα ήταν μεγάλο. Θα χτυπούσε αποφασιστικά την αυτοπεποίθηση και το γόητρό τους. Θα είχε αποτέλεσμα και στο δικό μας ηθικό επίσης: Το ηθικά σωστό αλλά πληκτικό καθήκον μας –να προσπαθούμε να περιορίσουμε τις άτακτες κινήσεις προετοιμάζοντας τη μαζική εξέγερση στην οποία ελπίζαμε όλοι– ήταν επίπονο και συχνά άχαρο. Πάνω απ’ όλα, η κίνηση αυτή θα ήταν μια τονωτική ένεση για τους Κρητικούς. Το ηθικό μας, μετά τα αντίποινα στην περιοχή της Βιάννου την περίοδο της ιταλικής συνθηκολόγησης, ήταν πολύ πεσμένο. Και μια σημαντική ομάδα αντίστασης –αυτή του Μανώλη Μπαντουβά– βρισκόταν υπό προσωρινή διάλυση. Η πράξη αυτή θα ήταν ένας θρίαμβος του κινήματος της αντίστασης που είχε κρατήσει το νησί τόσο αποτελεσματικά ενωμένο παρά τις αντιξοότητες. Και θα ανέκοπτε κάπως τους απεσταλμένους της αριστεράς από την ηπειρωτική χώρα που –πολύ αργά, ευτυχώς– προσπαθούσαν να δημιουργήσουν και στην Κρήτη την ίδια διχόνοια που μάστιζε ήδη την ηπειρωτική χώρα. Η προτεινόμενη ενέργεια θα ήταν, πάνω απ’ όλα, μια αγγλο-κρητική υπόθεση, σύμβολο και επιτομή του δεσμού που είχε σφυρηλατηθεί κατά τη Μάχη [της Κρήτης, το 1941] και τους τριάντα μήνες που είχαν ακολουθήσει. Μπορούσε να γίνει, υποστήριζα με θέρμη, με την απαραίτητη μυστικότητα και τη σωστή χρονική στιγμή έτσι που να αποφευχθούν η αιματοχυσία και, κατά συνέπεια, τα αντίποινα. (Είχα μια πολύ ασαφή ιδέα σχετικά με το πώς θα γινόταν αυτό.) Προς μεγάλη μου έκπληξη, η ιδέα έγινε δεκτή.

Ο περιηγητής, λόγιος, φιλέλληνας και ήρωας πολέμου Πάτρικ Λη Φέρμορ ανέλαβε την υποχρέωση το 1966 να γράψει ένα μικρό άρθρο για την περίφημη απαγωγή του γερμανού στρατηγού Χάινριχ Κράιπε, στην οποία πρωταγωνίστησε, στην κατεχόμενη Κρήτη το 1944. Παρέδωσε τελικά 36.000 λέξεις προξενώντας απελπισία στον επιμελητή του. Στο ανά χειρας βιβλίο περιλαμβάνεται το πλήρες κείμενο εκείνης της αφήγησης, που εκδόθηκε πρώτη φορά το 2014, μετά τον θάνατό του, υπενθυμίζοντάς μας πώς μια μικρή ομάδα βρετανών δολιοφθορέων σε συνεργασία με μερικούς αφοσιωμένους κρητικούς αντάρτες έφεραν εις πέρας έναν αντιστασιακό άθλο. Η αφήγηση του Φέρμορ πλαισιώνεται από πρόλογο του Ρόντρικ Μπέιλι, βρετανού ιστορικού με ειδίκευση στον ανταρτοπόλεμο, τις πολεμικές αναφορές που έστειλε ο Φέρμορ από την Κρήτη, καθώς και έναν σύγχρονο οδηγό της διαδρομής της απαγωγής, τον οποίο έγραψαν οι Κρις και Πίτερ Γουάιτ, ύστερα από επιτόπια έρευνα στην Κρήτη.

«Μια εξομολόγηση, ένα αφιέρωμα, μια έκκληση για κατανόηση... πάνω απ' όλα ένας ύμνος στην Κρήτη και στους Κρητικούς».

ΑΡΤΕΜΙΣ ΚΟΥΠΕΡ, βιογράφος του Πάτρικ Λη Φέρμορ

«Η πλήρης αφήγηση του Πάτρικ Λη Φέρμορ απελευθερώνει τον ρυθμό, τον αυθορμητισμό και τη ζωντάνια της περιγραφής που χαρακτηρίζει τα κλασικά ταξιδιωτικά του κείμενα».

ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗΣ, ΒΗΜΑgazino

ISBN 978-960-566-977-5

9 789605 669775

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. 6977